

محمد میرزا مأمور فتح هرات

۲۱ آذر ۱۳۹۵ ساعت ۱۵:۵۶

محمد میرزا در زمان ولیعهدی پدر خود عباس میرزا مأمور فتح هرات گردید و در حین محاصره هرات به علت فوت عباس میرزا، هرات را رها کرد و به مشهد رفت و از آنجا به دستور فتحعلی شاه عازم پایتخت گردید. فتحعلی شاه به پاس خدمات فرزند رشید خود عباس میرزا و علیرغم تمایلات فرزندان متعدد دیگر خود، محمد میرزا را به ولیعهدی برگزید و او را با عده‌ای سپاه به تبریز فرستاد و حکمرانی آذربایجان را به او سپرد. پس از کشته شدن میرزا ابو القاسم قائم مقام (صدر اعظم ایران) به امر محمد شاه، بعضی از حکام محلی خراسان سر به طغیان برداشتند و ترکمانان از راه گرگان به حمله و تهاجم مبادرت ورزیدند.

جوان و تاریخ- سبک زندگی

محمد میرزا در زمان ولیعهدی پدر خود عباس میرزا مأمور فتح هرات گردید و در حین محاصره هرات به علت فوت عباس میرزا، هرات را رها کرد و به مشهد رفت و از آنجا به دستور فتحعلی شاه عازم پایتخت گردید. فتحعلی شاه به پاس خدمات فرزند رشید خود عباس میرزا و علیرغم تمایلات فرزندان متعدد دیگر خود، محمد میرزا را به ولیعهدی برگزید و او را با عده‌ای سپاه به تبریز فرستاد و حکمرانی آذربایجان را به او سپرد. پس از کشته شدن میرزا ابو القاسم قائم مقام (صدر اعظم ایران) به امر محمد شاه، بعضی از حکام محلی خراسان سر به طغیان برداشتند و ترکمانان از راه گرگان به حمله و تهاجم مبادرت ورزیدند. محمد شاه با ۸۰ هزار سرباز و تجهیزات کافی در ماه ربیع الثانی سال ۱۲۵۳ هجری از راه دامغان و سمنان عازم خراسان شد و چون به بسطام رسید، در دشت خرم و با صفای بسطام اردو زد. وضع افغانستان در آن موقع برای پیشرفت مقاصد محمد شاه از هر حیث مساعد بود، زیرا در هرات کامران میرزا پسر محمود میرزا از خاندان درانی که در سال ۱۲۴۵ هجری بر افغانستان شمالی مسلط شده بود، حکومت می‌کرد و در کابل دوست محمد خان از خاندان بارکزیایی از سال ۱۲۴۲ هجری نفوذی به هم رسانیده بود و به کمک فرزندان خود و بعضی از امرای محلی افغانستان شرقی بر آن ناحیه حکومت می‌راند و دوست محمد خان به دربار ایران متمایل بود و محمد شاه می‌توانست به دستیاری او بر افغانستان شمالی دست یافته، نفوذ انگلستان را از افغانستان ریشه کن سازد. دستگاه فرمانفرمایی انگلیس در هندوستان یقین حاصل کرده بود که ایران برای باز یافتن حق حاکمیت خود در افغانستان شمالی دست به اقدامات جدی خواهد زد و نیز از تمایل دوست محمد خان به دربار ایران آگاه بود، به همین سبب در سال ۱۲۵۲ هجری قمری (۱۸۳۶ میلادی) یک هیئت بازرگانی به ریاست الکساندر برنز از طرف لرد اوکلند فرمانفرمای کل انگلیس در هند به کابل رفتند. دوست محمد خان برای تسلط بر پیشاور و هرات کمک مساعدت انگلستان را خواست و نیز پیشنهاد کرد حکومت انگلیسی در هند، امارت او را بر کابل به رسمیت بشناسد. هنگامی که هیئت اعزامی انگلستان در کابل بودند، کاپیتان ویتکاوایچ به

عنوان نماینده‌ی بازرگانی روسیه تزاری نیز به کابل رسید ولی دوست محمد خان که چشم امید به یاری انگلیس‌ها دوخته بود، به نماینده‌ی روسیه چندان توجه نکرد؛ به‌ویژه که نماینده‌ی مزبور که از ایران به قندهار رفته بود، کهن‌دل خان برادر دوست محمد خان را در مخالفت با برادر و قیام علیه او تحریک و تشویق نموده بود. از طرف دیگر الکساندر برنز نماینده‌ی انگلیسی نیز به کهن‌دل خان قول داده بود که در صورت حمله‌ی نیروهای ایران به قندهار او را یاری کند و به همین جهت برنز مورد سرزنش فرمانفرمای کل هند قرار گرفته‌ی هیئت انگلیسی پیشنهاد دوست محمد خان را در مورد به رسمیت شناختن حکومت او در کابل و کمک و مساعدت مالی پذیرفتند لیکن درباره‌ی مسئله پیشاور به او توصیه کردند که برای استقرار حکومت خود در آن شهر با حکمران لاهور، رانجیت سنگه‌وارد مذاکره شود و سالانه خراجی به او بپردازد. نتیجه‌ی مذاکرات هیئت وقتی به لرد اوکلند رسید، با آن مخالفت ورزیده و به وسیله‌ی هیئت اعزامی به دوست محمد خان پیشنهاد کرد که اولاً ویتکاوچ نماینده‌ی روسیه تزاری را از کابل اخراج کند و ثانیاً از طرح دعاوی خود نسبت به ایالات و ولایاتی که رانجیت سنگه فتح و تصرف کرده است دست بردارد. چون دوست محمد خان زیر بار پیشنهادهای لرد اوکلند نرفت، مذاکرات برنز با امیر کابل و مأموریت هیئت اعزامی انگلیسی بی‌نتیجه ماند. سرپرسی سایکس در کتاب تاریخ ایران از قول کی نویسنده‌ی دیگر انگلیسی، درباره‌ی این مأموریت می‌نویسد:

«اگر برنز را گذارده بودند که نظریات خود را که عقل سلیم و منطق خود او ایجاد شده بود، عملی کرده و تجربیات خود را به مورد عمل بگذارد، شاید می‌توانست سردارهای قندهار و امیر کابل را آشتی داده و برج و باروی محکمی در افغانستان در مقابل حمله‌ی ایران و آنتریک‌های روسیه برپا دارد».

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/۲۲۱۷۱/میرزا-محمد>